

Anmeldelser.

Axel Sømme: Verdensøkonomiens Pulsaarer. (16×23 cm, 184 S., 15 Kort i Teksten). H. Aschehoug & Co. Oslo 1931.

Den norske Erhvervsgeograf, hvis Arbejde „Lorraine métallurgique“ tidligere er omtalt her i Tidsskriftet, har i den foreliggende Bog under populær Form behandlet en Række af Tidens økonomiske og politiske Problemer. Efter at have skildret tre af Europas største Havne: London, Antwerpen, Duisburg-Ruhrort, gaar han over til en Omtale af nogle vigtige Industridistrikter: Lancashire, Ruhr, Pennsylvania, Lorraine. Overalt staar det økonomiske Liv overfor Vanskeligheder, til Trods for den høje tekniske Udvikling. Lancshires Bomuldsindustri kan ikke finde Afsætning. Den rationaliserede tyske Jernindustri kan ikke udnytte sin Kapacitet. I Amerika viser sig en Fremtid med ringere Profitmuligheder. I Frankrig er Frygten for Tyskland den store Mare. Derefter vender Forfatteren sig til det nye Rusland; her finder han, at alt ser lysere og mere lovende ud. Det kollektive Jordbrug betegner han som en straalende Succes. Ganske vist er Kulakkerne fordrevet fra deres Gaarde og gjort til Slaver i de nordrussiske Skove. „Men statsgodsenes eventyrlige vekst og kollektivbrukenes seiersgang redder både socialismen og civilisasjonen.“ Ligeledes har Sovjetstyret haft afgjort Held med sin forcerede Tømmerproduktion, der ganske vist truer Sveriges, Finlands og Norges Trævareeksport. Den industrielle Udvikling vil vel i nogen Grad hæmmes af de store Afstande mellem Raastofkilderne, særlig mellem Kul og Jernmalm; men Russerne raader over et jomfrueligt Land med ubegrænsede Muligheder og har saaledes i Kampen mod den kapitalistiske Verden lignende naturlige Fordele som Amerikanerne i sin Tid overfor det gamle Europa. Endelig dvæler Forfatteren ved de økonomiske og politiske Forhold i Indien og Kina, hvor Asiaterne gør Oprør mod Vesteuropa; i begge Landene taber dette Oprør dog noget af sin Brod derved, at den indfødte Overklasse føler sig utryg overfor

den økonomisk undertrykte indfødte Underklasse og derfor er mer eller mindre stemt for Kompromis med Europæerne.

Bogens Kapitler er løst sammenkædede, uden nogen indre nødvendig Sammenhæng. Og Slutningskapitlet virker som en efterhængt kommunistisk Troesbekendelse. Aarsagen til Arbejdsløsheden i de kapitalistiske Samfund skal være den, at det ikke er Arbejderne, der ejer Produktionsmidlerne (S. 180). Men denne Slutning fremgaar aldeles ikke af Forfatterens Skildring af vesteuropæiske Industricentre — tværtimod, han fremlægger der en Række andre sørgeligt velkendte Aarsager, indlysende ogsaa for Ikke-Kommunister. Og under Skildringen af det nye Rusland fremhæver Forfatteren med Rette, at Ruslands Styrke i væsentlig Grad beror paa de uhyre, næsten urørte naturlige Ressourcer, der nu udnyttes ved Hjælp af vesteuropæisk og amerikansk Videnskab og Teknik. Bogen vilde have hængt bedre sammen, om Forfatteren hele Tiden havde holdt sin kommunistiske Tro klart for Øje og alvorlig bestræbt sig for at vise den private Ejendomsrets Skavanker og den socialistiske Stats Velsignelser. Men maaske er det Forfatterens Realitetssans og erhvervsgeografiske Samvittighed, der har hindret ham i at lade sit kommunistiske Livssyn fremtræde paa en mere overbevisende Maade. Ganske pudsigt virker selve Slutningsordene, der er en Opfordring til de nordiske Folk om at føre an i den forestaaende sociale Omvæltning, netop fordi de brede Befolkningslag intetsteds paa Jorden lever bedre end her. Mere logisk vilde det vel være at opfordre de nordiske Folk til Troskab mod den Udviklingslinie, der har ført dem frem til en relativ Velstand og Kulturblostring. Forøvrigt vil det næppe nytte at anbefale Nordboerne en Samfundsorden, hvor driftige Bønder jages fra Gaard og Grund og gøres til Slaver, naar de ikke har den rette politiske Trosbekendelse.

Man undres over, at Forfatteren ikke har benyttet „Economist“, som i de senere Aar har indeholdt udmærkede Artikler om Lancashire og Bomuldsindustrien. Fremstillingen af Amerikas Jernindustri vilde have vundet, om Forfatteren havde benyttet A. Predöhl's Afhandling i „Weltwirtschaftliches Archiv“, Bd. 27, 1928, og L. White's og R. Hartshorne's Afhandlinger i „Economic Geography“ 1928. Bedømmelsen af de russiske Problemer burde have taget lidt mere Hensyn til den russiske Opposition; bl. a. kunde H. Jugow's Værk „Die Volkswirtschaft der Sowjetunion und ihre Probleme“ (Dresden 1929) have været anvendt.

S. 38 omtaler Forfatteren den amerikanske Bomuldsindustri's Flytning fra Ny England til Sydstaterne og anfører som en af Aarsagerne

Ombytningen af hvid Arbejdskraft med billige Negre. Denne Forklaring staar i mange Bøger og er dog ikke ganske rigtig; det er billige hvide, „poor whites“, der arbejder i Sydstaternes Spindrier og Væverier. Jvf. A. Predöhl: „Die Südwanderung der amerikanischen Baumwollindustrie“ (Weltwirtschaftliches Archiv, Bd. 29, 1929).

G u d m u n d H a t t .

Friedrich Kürbs: Die osteuropäischen Staaten als Staats- und Wirtschaftskörper. (266 Sider, 25×16 cm. 1 Kort). Stuttgart 1931. Ferdinand Enke Verlag.

En erhvervsgeografisk Skildring af Polen, Litauen, Letland og Estland. Det fysisk-geografiske Grundlag for Erhvervslivet er dog kun ret overfladisk behandlet. Befolkningens geografiske Fordeling og Erhvervenes Lokalisation ofres der heller ikke mange Ord paa. I det hele taget gør geografiske Synspunkter sig ikke stærkt gældende. Derimod er Bogen fyldt med statistiske Oplysninger vedrørende Befolkningens nationale Sammensætning, Skolevæsenets Tilstand, Aviserne, de politiske Partier, Statsfinanserne, Arbejdsløningerne, Landbruget, Skovbruget, Bjergværksdriften, Industrien, Samfærdselen, Bankvæsenet samt den indenrigske og udenrigske Handel; og i særlige Kapitler gøres der Rede for Landenes Handels- og Toldpolitik og for Udlændinges Adgang til at drive Erhverv. Bogen har det rent praktiske Formaal at bringe Forretningsfolk, især tyske, nyttige Oplysninger om Erhvervsforhold og Erhvervsmuligheder i Randstaterne.

Forfatterens nationale Sympatier og hans Virkelighedstroskab støder undertiden sammen paa uharmonisk Maade. Saaledes oplyser han S. 116, at Litauen allerede før Verdenskrigen havde en Udførsel af Mejeriprodukter og bl. a. leverede Kvalitetsvarer til det indre Rusland, men S. 117 meddeler han, at det var den tyske Forvaltning, der under Verdenskrigen „führte die ersten wirtschaftlich arbeitenden Molkereien in Litauen ein.“ Flere Steder, bl. a. S. 158, hævder han, at Agrarreformen — hvorved den baltisk-tyske Adel mistede sine store Besiddelser — ikke har ført til bedre Udnyttelse af Jorden, men tværtimod til Forringelse. Og dog modsiges denne Opfattelse af de i Bogen meddelte Kendsgerninger — særlig af Mejeridriftens moderne Opsving i de øst-baltiske Stater.

G u d m u n d H a t t .

Hugo Hassinger: Geographische Grundlagen der Geschichte. (15×24 cm, 330 S. og 8 Kort). Herder & Co., Freiburg im Breisgau 1931.

I den store Geschichte der führenden Völker, der udgives af Heinrich Finke, Hermann Junker og Gustav Schnürer, er som 2. Bind